

The Guideline of I.R.I. Police in the Restorative Prevention of Crime

Received: 16, June, 2022

Accepted: 08, September, 2022

Article type: Research Article

PP: 163-194

DOI:

[10.22034/entezam.2023.1273127.2504](https://doi.org/10.22034/entezam.2023.1273127.2504)

Massoud Yarahmadi

PhD Candidate in Crime Prevention Management, Amin Police University. Email:

yarahmadi57@yahoo.com

Alireza Jazini

Associate Professor, Amin Police University, Tehran, Iran (Corresponding Author). Email:

Alirj1101@gmail.com

Mohammad Barani

Associate Professor, Amin Police University. Email:

Barani.afarid@gmail.com

Yousef Mohammadi Moghaddam

Professor, Amin Police University. Email:

You_mohammad@yahoo.com

Abstract

Background and objective: One of the concerns of the police is the reduction and prevention of repeated delinquency and victimization. The measures and orders, policies, documents, and domestic and international laws, etc. can draw a bright future for prevention. Therefore, the purpose of this study is to determine the I.R.I. Police guideline to prevent the recidivism with restorative approaches.

Methods: In terms of its objectives this research is of a developmental-applied, and in terms of nature, it is descriptive-analytical, and in terms of methodology it is qualitative (theme analysis). The statistical populations that were interviewed by experts and police elites were selected by a snowball sampling method and the interview continued with 19 people until theoretical saturation. The data collection tool is a semi-structural interview whose validity and reliability were confirmed in the meeting sessions. Open and pivotal coding method is used for data analysis.

Findings: Police can provide wider and timely access to victims of crime and criminals to justice and compensation for damages. They can provide a good alternative to criminal proceedings and reduces the frequency and intensity of recidivism, especially when the rehabilitation approach is considered. They can avoid more stigmatization to the criminals. They can help them integrate into the community to improve public participation and confidence and take more effective local measures to prevent crime.

Results: Recidivism and victimization take a large portion of the police power, so I.R.I. Police must focus its approach to restorative prevention to achieve crime prevention. To do this, they must consider their vision, mission, and values on the principles of restorative justice and enable strategic priorities.

Keywords: Recidivism prevention, Repeated victimization, Restorative justice, Restorative prevention.

The article is adapted from the doctoral dissertation entitled "The Crime Prevention Strategic Plan with the Restorative Justice Approach with an Emphasis on Police Role".

رهنامه فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در پیشگیری ترمیمی از جرم

چکیده

زمینه و هدف: یکی از دغدغه‌های پلیس، کاهش بزهکاری و بزه‌دیدگی و پیشگیری از تکرار آن است. تدابیر و فرامین، سیاست‌ها، اسناد بالادستی و قوانین داخلی و بین‌الملل و ... می‌توانند آینده‌ای روشن برای پیشگیری پیش روی فراجا ترسیم نمایند؛ بنابراین هدف از این پژوهش، تعیین رهنامه فراجا برای رسیدن به پیشگیری از تکرار جرم با رویکردهای ترمیمی بود.

روش: این تحقیق از نظر هدف، توسعه‌ای - کاربردی و از حیث ماهیت، توصیفی - تحلیلی و از نظر روش، کیفی (تحلیل مضمون) است. جامعه مورد مصاحبه، خبرگان و نخبگان پلیس بودند که با روش نمونه‌گیری گلوله برفی انتخاب شدند و مصاحبه با 19 نفر تا اشباع نظری ادامه داشت. ابزار گردآوری داده‌ها، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بود که روایی و پایایی آن در جلسات خبرگی تأیید شد. برای تحلیل داده‌ها از روش کدگذاری باز و محوری استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد، پلیس می‌تواند ضمن ایجاد دسترسی گسترده‌تر و به‌موقع‌تر قربانیان جرم و بزهکاران به عدالت و جبران خسارات؛ جایگزین مناسبی برای دادرسی کیفی فراهم کند و موجب کاهش دفعات و شدت تکرار مجدد جرم شود، به‌ویژه هنگامی که رویکرد بازپروری مدنظر باشد؛ از آنگ زدن بیشتر به مجرمان اجتناب و به ادغام مجدد آن‌ها در جامعه کمک کند؛ موجب بهبود مشارکت و اعتماد عمومی جامعه شود و اقدامات مؤثرتر محلی برای پیشگیری از جرم انجام دهد.

نتیجه‌گیری: تکرار بزهکاری و بزه‌دیدگی مجدد بخش زیادی از توان پلیس را می‌گیرد؛ لذا فراجا برای دستیابی به پیشگیری از جرم باید رویکرد خود را بر پیشگیری ترمیمی متمرکز نماید. برای این منظور باید چشم‌انداز، مأموریت و ارزش‌های خود را بر اصول و مبانی عدالت ترمیمی هم‌نوا کرده و انجام اولویت‌های راهبردی را امکان‌پذیر کند.

کلیدواژه‌ها: پیشگیری از تکرار جرم، بزه‌دیدگی مجدد، عدالت ترمیمی، پیشگیری ترمیمی.

دریافت: 1401/03/26

پذیرش: 1401/06/17

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

صص: 163-194

شناسه دیجیتال (DOI):

[10.22034/entezam.2023.1273127.2504](https://doi.org/10.22034/entezam.2023.1273127.2504)

مسعود یاراحمدی

دانشجوی دکتری مدیریت پیشگیری از جرم، دانشگاه جامع علوم انتظامی امین، تهران. رایانامه:

yarhamadi57@yahoo.com

علیرضا جزینی

استاد گروه پیشگیری انتظامی دانشگاه جامع علوم انتظامی امین، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)، رایانامه:

alirj1101@gmail.com

محمد بارانی

دانشیار گروه حقوق دانشگاه جامع علوم انتظامی امین، تهران، ایران، رایانامه:

barani.afarid@gmail.com

یوسف محمدی مقدم

استاد گروه مدیریت دانشگاه جامع علوم انتظامی امین، تهران، ایران، رایانامه:

you_mohammad@yahoo.com

این مقاله، برگرفته از رساله دکتری با عنوان «طرح راهبردی پیشگیری از جرم با رویکرد عدالت ترمیمی با تأکید بر نقش پلیس» است.

رویکردهای مختلف و متفاوت در مواجهه با پدیده‌های اجتماعی و پاسخ نامناسب و دیر هنگام به جامعه هدف، بسترهای تشکیل دهنده و بروز و ظهور بزهکاری و بزه‌دیدگی را در جامعه تحت تأثیر خود قرار داده است و گاهی نه تنها از بروز آن جلوگیری نکرده، بلکه زمینه‌های بروز جرائم را در جامعه تسهیل و تسریع نموده است. رویکردهای غالب در پاسخ و واکنش به جرم عموماً رویکردی کیفری، سزاده و سرکوب‌گر است، که به منظور بازپروری مجرم از تهدید و ارباب، مجازات‌های تحقیرآمیز، جبران ضرر و زیان ناشی از جرم با توسل به تنبیه و زندان با هدف اصلاح و تربیت بزهکار و در نتیجه پیشگیری از جرم (در شکل خاص در بزهکاران و مجرمان و شرکا و معاونان آن و در شکل عام نسبت به جامعه) اقدام می‌کند.

با نگاهی به تاریخچه رویکرد عدالت کیفری می‌توان بیان کرد علی‌رغم تأکید مسئولان بر مبارزه قاطع و واکنش‌های سرکوب‌گرایانه، خواست عموم مردم بر برخورد شدید و خشن با مرتکبان جرائم، گسترش مصادیق مجرمانه و تشدید مجازات‌ها، افزایش ساختارهای قضایی اعم از گسترش فیزیکی در سطح کشور مثل تأسیس مراکز جدید شوراهای حل اختلاف، دادسراها و دادگاه‌ها و استخدام و به‌کارگیری قضاوت و کارکنان قضایی، افزایش تعداد مراکز نگهداری و تأدیب و تربیت و ندامتگاه‌ها و استخدام و به‌کارگیری افراد در آن‌ها و نیز گسترش ساختار و نیروی انسانی در پلیس و به‌کار بردن تجهیزات و علوم کشف جرم و جرم‌یابی، دستگاه عدالت کیفری با حجم بالایی از افزایش آمار مجرمان، بزه‌کاران و افزایش جرائم مواجه شده است که نشان می‌دهد دستگاه عدالت کیفری کلاسیک در انجام رسالت‌های خود همچون ایجاد بازدارندگی عمومی و اصلاح بزهکاران در عمل موفق نبوده است؛ تراکم کار دادگاه‌ها، تورم جمعیت کیفری، نرخ رو به افزایش کیفرهای حبس، افزایش میزان جرائم، تضعیف شدید کارکرد بالینی زندان‌ها، نارضایتی عمومی از طولانی‌بودن فرایند رسیدگی و رفتار قضایی، عدم رضایت عمومی ارباب‌رجوع از عملکرد دادگاه‌ها، افزایش ناامنی جانی و مالی ناشی از عملکرد نامطلوب پلیس و مراجع قضایی،

از جمله انتقادهایی است که بر سیستم عدالت کیفری سنتی وارد شده است. (نجفی ابرنآبادی، 1396، 14-15). تراکم پرونده‌ها، بی‌توجهی به خواست و نیاز و احساسات بزه‌دیدگان، جامعه و افکار عمومی و نیاز جامعه از انتقادات وارد بر دستگاه عدالت کیفری در کاهش، پیشگیری و مقابله و مبارزه با جرائم بوده است (نجفی ابرنآبادی، 1396، 6).

پلیس با شناخت ظرفیت‌های درون و برون‌سازمانی و شناسایی جرائم و میزان مداخله‌ای که می‌تواند در آن دخالت کند و همچنین افزایش سطح مداخلات خود با تمرکز بر مبادی همکار و هم‌راستا به‌خصوص قوه قضائیه و دادگستری و تعامل با قانون‌گذار نسبت به افزایش نظام‌مند مداخله در پرونده‌های کیفری و سوق آنان به سمت ترمیم در پلیس حرکت نماید. عدالت ترمیمی پلیس‌محور یا پلیس ترمیمی با بهره‌گیری از آموزه‌های معاصر علوم جنایی که ریشه در سنت‌ها و قوانین انسانی دارد از رهگذر آن (پلیس ترمیم‌محور) طرف‌های درگیر در یک جرم معین را به شکل جمعی یا گروهی برای حل‌وفصل و رسیدگی به آنچه از جرم حاصل شده و پیامدهای احتمالی آن در آینده تصمیم‌گیری و رایزنی می‌کنند که این کار از طریق شیوه‌های غیررسمی همچون سازش، میانجیگری بزه‌دیده - بزهکار، گونه‌های مختلف نشست‌های ترمیمی، هیئت‌های ترمیمی اجتماع‌مدار، محفل‌های صدور حکم و تعیین ضمانت اجرایی انجام می‌شود (بریثویت¹، 1385، 521). عدالت ترمیمی پلیس یا پلیس ترمیمی با اصول، مبانی، رویکردها، روش‌ها و معیارهای خود مدعی پاسخ به بزهکاری و بزه‌دیدگی است که در کنار پذیرش مسئولیت و اشتباه خطا توسط بزهکار، محرمانگی، جبران خسارت، صدمات و آسیب‌های مادی به جبران معنوی و روحی و روانی نیز اهتمام ویژه دارد. عدالت ترمیمی ضمن توجه به بازاجتماعی کردن افراد، برگرداندن اوضاع و احوال به قبل از بروز بزهکاری نسبت به پیشگیری از وقوع و تکرار جرم موفق عمل کرده است. پیشگیری از ارتکاب جرم از طریق بازسازگار کردن بزهکار، مسئول دانستن بزهکار در قبال جرم ارتكابی، بازسازی جامعه محلی از طریق

1- John Braithwaite

حمایت از بازپروری بزهکار، فراهم آوردن ابزاری برای جلوگیری از تورم پرونده‌ها در نظام عدالت کیفری و کاهش هزینه‌ها انجام می‌گیرد (مارشال، مایز و رایت،

در حال حاضر، فرایندهای ترمیمی در پلیس در سطوح مختلف در حال انجام است. ترمیم در پایین‌ترین سطح و به قولی سرانگشتان اجرایی پلیس یعنی کارکنان مشغول در سطح خیابان‌ها و یا همان گشت‌ها که به‌صورت دائم در حال گردش در سطح حوزه مأموریتی خود هستند تا ترمیم به دستور مقام قضایی در مقرهای پلیس به‌صورت رسمی و غیررسمی در حال انجام است.

در ساختارهای رسمی‌تر پلیس با دریافت پرونده‌هایی که توسط مقام قضایی مکلف به سعی در صلح و اصلاح و سازش می‌شود، اقدام به حل‌وفصل می‌کند. از سویی پلیس با هم‌بین نگاه در گشت‌ها و مأموریت‌های دائم خود و همچنین در خصوص مراجعان به مقرهای انتظامی به مختومه کردن و ایجاد صلح و سازش در پرونده‌های کم‌اهمیت که عموماً درگیری خانوادگی و نزاع‌های کم‌اهمیت و مشکلات مربوط به مسائل مالی است، پرداخته است. حتی در پاره‌ای موارد که بخش قابل‌ملاحظه‌ای از لحاظ نوع جرم محسوب می‌شود به ورود و مداخله و حل‌وفصل در جرائم مهم مانند نزاع‌های دسته‌جمعی، سرقت و حتی گاهی قتل اقدام نموده و نتیجه را با سازش و اخذ رضایت و ختم خصومت به پایان رسانده است.

آنچه پیداست ورود و مداخله پلیس در جرائم و حل‌وفصل و سازش و مختومه کردن پرونده‌ها در ساختار پلیس برگرفته از تجربه پلیس (تجارب شخصی خود کارکنان و یا دقت در تجارب یکدیگر) است و بخش ناچیزی هم مربوط به آموزش‌هایی است که در دانشگاه علوم انتظامی و یا در سمینارها و همایش‌ها و تلاش‌های پراکنده متصدیان پیشگیری در پلیس در این زمینه صورت گرفته است. می‌توان گفت عموماً پلیس برای ورود و مداخله در جرائم دارای ضابطه خاصی برای نوع جرائمی که می‌تواند مداخله نماید، میزان و چگونگی مداخله، روش‌ها و فرایندهای مداخله، صدمات عدم مداخله و مزایای مداخله نیست و هدف و راهبرد مشخصی در اکثر ساختارهای موجود خود

ندارد؛ بنابراین می‌توان دریافت، سیاست‌گذاران پلیس دارای سیاست و چراغ راهی نیستند که با پیاده‌سازی آن و حداقل بومی‌سازی آن با تکثر اقوام و مذاهب، توجه به جغرافیای جرم، تنوع جرائم و جمعیت برای پیش‌بینی، کاهش و پیشگیری از جرم اقدام نماید، و یا حداقل می‌توان بیان کرد راهبردی منسجم در این حوزه که پلیس و به‌خصوص پلیس‌های تخصصی با توجه به آن درزمینه پیشگیری از جرائم پاسخ متناسبی با جرائم را ارائه نمایند، مشاهده نشد؛ لذا پژوهش حاضر، در تلاش است که چراغ راه و راهنمایی برای پیشگیری از تکرار جرم با رویکرد عدالت ترمیمی تدوین کند. سؤال اصلی پژوهش این است که رهنامه فراجا برای دستیابی به پیشگیری ترمیمی چیست؟

پیشینه و مبانی نظری

شکری، وروایی و قاسمی (1400)، در تحقیقی با عنوان «چالش‌های سیاست‌گذاری جنایی - تقنینی عدالت ترمیمی، در مواجهه با اصول قانون اساسی» بیان می‌کنند الگوی عدالت ترمیمی به‌عنوان بینش معاصر نظام عدالت سزادهی در ربع آخر سده بیستم میلادی وارد ادبیات پژوهشی و اجرایی نظام عدالت کیفری و شیوه‌های مرسوم آن در دنیا شد. درواقع در قانون اساسی، اصولی وجود دارد که می‌تواند مسیر رسمی‌سازی اندیشه‌های حاکم بر عدالت ترمیمی را با چالش مواجه سازد.

رزاقی موسوی (1400)، در پژوهشی با عنوان «عدالت ترمیمی جلوهای نوین از صلح و سازش؛ با تأکید بر میانجی‌گری کیفری»، بیان کرد میانجی‌گری کیفری حاصل تحول نگرش و دیدگاه حقوق‌دانان و جرم‌شناسان و مقامات دستگاه عدالت کیفری از عدالت کیفری سرکوب‌گر و سزاده و عدالت اصلاح و تربیت به‌سوی عدالت پویای ترمیمی و ترمیم است که در مقایسه با دیدگاه‌های سنتی و مرسوم عدالت کیفری دیدگاهی کارآمدتر را از عدالت کیفری دنبال می‌کند. علی‌پور، مؤذن‌زادگان و کوشکی (1399)، در پژوهش خود با عنوان «تعقیب متهمان از دادرسی کیفری تا دادرسی ترمیمی» بیان می‌کنند کسانی که مستقیماً از این اختلاف‌ها آسیب دیده‌اند و درگیر بوده‌اند محوریت نداشته و

نقش اصلی به عهده دولت، وکیل و دادستان و... است و اینان به نمایندگی از زیان دیده و بزه دیده اقدام می کنند. عدالت ترمیمی این فرصت دوباره را در اختیار کنشگران جرم قرار داده تا در سرنوشت بزه دیدگی خود سهیم شوند. حسینی (1399)، در پژوهش خود با عنوان «تفکر عدالت ترمیمی و تأثیر آن در پیشگیری از وقوع جرم» بیان می کند که هدف اصلی عدالت ترمیمی، پیشگیری از وقوع جرم نیست؛ ولی به طور غیرمستقیم نقشی مهم در پیشگیری ثانویه (پیشگیری از تکرار جرم) دارد. رجبی، امینی و محمدولی (1399)، در پژوهشی با عنوان «کارکردهای ترمیمی پلیس در پیشگیری از بزه دیدگی و بزهکاری اطفال و نوجوانان» بیان می کنند عدالت ترمیمی در علوم جنایی، بیانگر تحول نگاه به مفاهیم بزه، بزهکار، بزه دیده بوده و به دنبال ارتقای جایگاه بزه دیده، بزهکار و اعضای جامعه محلی در فرایندهای کیفری است. یافته های پژوهش نشان می دهند که کارکردهای ترمیمی واحدهای مشاوره و مددکاری، گشت های کلانتری، فوریت های پلیسی 110 و دایره خدمات قضایی، در پیشگیری از بزه دیدگی و بزهکاری اطفال و نوجوانان بیشتر مؤثر بوده اند.

مورهل و تولو¹ (2020)، در پژوهش خود با عنوان «اثر بخشی شیوه های عدالت ترمیمی بر قربانیان جرم: شواهدی از آفریقای جنوبی» بیان می کند، عدالت ترمیمی می تواند نیازهای قربانیان را به طور کامل در طول فرایند عدالت کیفری مورد توجه قرار دهد. یافته های این مطالعه، پشتیبانی قابل توجهی از اثربخشی رویکرد عدالت ترمیمی برای پرداختن به رضایت قربانی ارائه می دهد و معتقد است عدالت ترمیمی می تواند نیازهای قربانیان را به طور کامل در طول فرایند عدالت کیفری مورد توجه قرار دهد. موریس و ماکسول² (2013)، در مقاله ای با عنوان «حرکت به سمت عدالت ترمیمی ایده آل» پیشنهاد می کند برنامه هایی جامع و مدون برای انواع سازمان های مؤثر در تحقق عدالت ترمیمی تدوین و با تغییر قوانین و مقررات، عدالت ترمیمی کم کم و به تدریج جایگزین

1- Murhula, P. B. B. & Tolla

2- Morris, A & Maxwell, G

عدالت کیفری شود، تنظیم ساختار روابط پلیس و دستگاه قضایی و کاهش دیدگاه‌های کیفری و پلیسی در فرایند عدالت ترمیمی است.

کاتلین، برگسو بوفارد^۱ (2007) در مقاله خود با عنوان «تأثیر طولانی‌مدت برنامه‌های عدالت ترمیمی بر بزهکاران جوان» به بررسی اثرات عدالت ترمیمی به‌عنوان یک شیوه متفاوت نسبت به فرایند عدالت کیفری سنتی پرداخته‌اند که در آن بر نتایج طولانی‌مدت تکرار جرم، احتمال وقوع جرم، تعداد آن‌ها و جدی بودن رفتارهای بعدی در جرم تأکید دارند. شایان ذکر است علاوه بر موارد مذکور، تحقیقاتی در خصوص عدالت ترمیمی در خارج از کشور توسط هالام^۲ (2019)؛ پل^۳ و سوان^۴ (2018)؛ هانسن^۵ و آمبریت (2018)؛ بولیتو و شرمن (2017)؛ شاپلند^۶، رابینسون^۷ و سورسبی^۸ (2016)؛ شاپلند (2016)؛ ون کمپ^۹ و وومرز^{۱۰} (2016)؛ استرنگ^{۱۱} و شرمن^{۱۲} (2015)؛ ویلسون^{۱۳}، وود^{۱۴} و آریل^{۱۵} (2015)؛ بولیوار^{۱۶}، آرتسن^{۱۷} و نفریخیم^{۱۸} (2015)؛ بولیتو^{۱۹} (2015)؛ بولیوار (2014)؛ استرنگ، شرمن، مایو ویلسون وود^{۲۰} و آریل^{۲۱} (2013)؛ ون

1- Kathleen J. Bergseth; Jeffrey A. Bouffard

2- Hallam

3- Paul, G.D

4- Swan, E.C.

5- Hansen, T

6- Shapland, J.,

7- Robinson, G

8- Sorsby, A

9- Van Camp

10- Wemmers

11- Strang

12- Sherman

13- Mayo-Wilson, E

14- Woods, D

15- Ariel

16- Bolívar,

17- Aertsen, I

18- Vanfraechem, I

19- Bolitho.

20- Mayo-Wilson, E

21- Ariel, B

کمپ (2013)؛ میرز^۱ (2011)؛ پلیکان^۲ (2010)؛ هیپل^۳ و مک‌گول^۴ (2008)، شرمز، استرنگ، مایو آمبریت^۵، کوتس^۶ و ووس^۷ (2008)؛ مک‌کلد^۸ (2003)؛ انجام شده است؛ اما تحقیق حاضر، با آن‌ها متفاوت بوده و به دنبال ترسیم رهنامه فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران با رویکردی پیشگیری ترمیمی است.

مفهوم شناسی عدالت ترمیمی در پلیس ترمیم‌محور

با گذر از پلیس سنتی، مفاهیم جدیدی در پلیس مانند پلیس مسئله‌محور، جامعه‌محور، اجتماع‌محور و ... شکل گرفت که هدف آن‌ها ورود به دوره‌ای نوین در پلیس بود که این نهاد را از ابزاری در دست حکومت برای سرکوب و مجازات مخالفان و سازمانی که بدون هیچ‌گونه اختیار و توانی صرفاً وظیفه اجرای قوانین و مقررات و مجازات نقض‌کنندگان و تنبیه آنان را به عهده دارد به نهادی پاسخگو، مسئولیت‌پذیر و مردمی و جامعه‌ی تبدیل‌کننده نهادی که خود را ملزم به همکاری با جامعه، مردم، نهادها و سایر دستگاه‌های حکومتی برای پاسخ به خواسته‌ها و انتظارات جامعه در تمام سطوح و گونه‌ها می‌داند. «پلیس سنتی با اقدامات سرکوبگرانه خود در تأمین هدف مبارزه با جرائم موفق عمل نکرده است. بدین معنا که اقدامات انجام‌گرفته توسط پلیس و سیستم رسمی رسیدگی، برچسب مجرمانه‌ای به بزهکار الصاق می‌کند که اصلاح و بازگشت وی به جامعه را با مشکل روبه‌رو می‌کند در نتیجه، این امر منجر به تکرار جرائم می‌گردد. درحالی‌که پلیس، در رویکرد جدید جامعه‌محوری خود از مشارکت مردم در تأمین نظم و امنیت و مبارزه با جرائم استفاده می‌کند. در این راستا برنامه جدیدی به نام پلیس ترمیمی به پلیس جامعه‌محور ارائه

-
- 1- Miers
 - 2- Pelikan, C.
 - 3- Hipple, N
 - 4- McGarrell, E.
 - 5- Umbreit, M.S
 - 6- Coates, R.B
 - 7- Vos, B
 - 8- McCold.

می‌شود. در این برنامه، پلیس با استفاده از روش‌های ترمیمی مانند میانجی‌گری و نشست و برخاست با مشارکت جامعه، بزهکار و بزه‌دیده را در کنار هم قرار می‌دهد تا از طریق مسئولیت‌پذیری و ایجاد شرمساری بازپذیرکننده در بزهکار از تکرار جرائم پیشگیری کند.» (ابراهیمی، کلانتری و صفری کاکرودی، 1397، 240).

پلیس نوین خود را برخاسته از بطن جامعه و افرادی می‌داند که خود از میان و با آن‌ها پرورش یافته و با خواسته‌ها و انتظارات به‌حق آنان عجین است؛ لذا برآورده کردن نیازهای جامعه را وظیفه و رضایت‌مندی و آسایش آنان را هدف خود قرار داده است. برنامه‌ریزی و تصمیمات پلیس نوین از حالت واکنش و مداخله پس از وقوع به رویکرد کنشی و پیش‌بینی، کاهش و پیشگیری از جرائم و مهم‌تر از آن آسیب‌های اجتماعی متمایل است. برنامه‌ریزان پلیس در این رویکرد به سمت کاهش جرائم و پیشگیری از وقوع آن تمایل دارند تا ضمن کاهش جرائم و پیشگیری از وقوع آن در خصوص پیشگیری از تکرار جرم و پیشگیری از بزه‌دیدگی مجدد با شناسایی علل و عوامل بروز آن‌ها و حل ریشه‌ای آن‌ها البته با کمک فرد بزه‌دیده و بزهکار، جامعه محلی و نهادهای دولتی و غیردولتی اقدام نمایند.

«عدالت ترمیمی درواقع بازگشت به نوعی شکل خاص سروسامان دادن به اختلاف بود. در این زمان بود که فرایندهای حل‌وفصل از طریق گفت‌وگو به‌عنوان یکی از جایگزین‌های عدالت کیفری مطرح شد؛ فرایندی که به معنای بازگرداندن اختلاف به اعضای جامعه‌ای است که درواقع اختلاف از آن برخاسته و در آن توسعه یافته، یا از آن نشئت گرفته است. مهم‌ترین رکن مصادیق رویکرد ترمیمی این است که اختلاف متعلق به اعضای درگیر است و دولت، کنترل و مدیریت اختلاف را با توسل به زور و قدرت از صاحبان آن گرفته است. در گفتمان جدید عدالت ترمیمی، بزه‌دیده که در عدالت کیفری سنتی موقعیت فرعی و حاشیه‌ای داشت، به‌عنوان یکی از ابعاد اختلاف و به‌عنوان یکی از ارکان عدالت ترمیمی مطرح می‌شود. اعضای جامعه در فرایند حل اختلاف به‌عنوان یکی از ویژگی‌های عدالت ترمیمی، آن را به‌عنوان عدالت مشارکتی مطرح

می‌سازد، زیرا جامعه نیز ذی‌نفع غیرمستقیم بازپروری و بازپذیری بزهکاران است.» (نوروزعلی و بابایی، 1400، 153). رویکرد پلیسی که در آن هدف پلیس تنها پیشگیری کیفری از جرم به معنای اقدام به دستگیری و بازداشت، تفتیش افراد، منازل و... و تشکیل پرونده قضایی و تقدیم به مقام رسیدگی‌کننده خواهد بود، پلیس را به عنصری غیرفعال و منفعل تبدیل کرده که هیچ‌گونه اراده‌ای در تصمیم‌سازی برای جرم ندارد و صرفاً وظیفه پیشگیرانه خود را از طریق اعمال تنبیه و مجازات و پیشگیری کیفری دنبال خواهد کرد. رویکردهای جدید، پلیس را به سازه‌ای تبدیل کرده که فعالانه نقش پیشگیری را تقبل کرده و سازکارهای آن، پیشگیرانه و اصلاحی و ترمیمی است.

هدف پلیس حفظ نظم و امنیت و پیشگیری از وقوع (تکرار) جرم است. این هدف بر اساس راهبردهای کلان پلیس یعنی 1) حفظ نظم و امنیت و 2) پیشگیری از وقوع جرم است. «در دهه اخیر سازمان‌های پلیس در کشورهای مختلف جهان توجه ویژه‌ای به امر پیشگیری از جرم معطوف داشته‌اند. این امر حاکی از آن است که بیشتر سازمان‌های پلیس در چهارگوشه جهان به نقش بی‌بدیل پلیس در پیشگیری از جرم پی برده و تلاش دارند با مداخلات پیشگیرانه مانع از گسترش جرم و بی‌نظمی در جوامع شوند. ازجمله سیاست‌ها و رویکردهای متفاوت در پس این اقدامات پیشگیرانه، عدالت ترمیمی است. عدالت ترمیمی به‌عنوان الگویی که در کنار الگوی عدالت کیفری سنتی، جایگاه ویژه‌ای در نظام‌های مختلف برای خود دست‌وپا کرده، اهداف چندگانه‌ای از جمله ترمیم خسارت بزه‌دیده، آشتی بین بزه‌دیده و بزهکار و بازگرداندن انسجام گسسته‌شده در اجتماع در نتیجه وقوع جرم را دنبال می‌کند.» (محمدی، اکبری و سایبان، 1398، 104).

رهنامه

رهنامه به مجموعه‌ای از اصول بنیادین، خط‌مشی‌ها، باورها، نظریات، دیدگاه‌ها و عقاید (ایدئولوژی) اطلاق می‌شود که از طریق راهنمایی و ارائه راهکار، چگونگی عمل را برای تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران مشخص و معین می‌نماید. به عبارت دقیق‌تر، رهنامه به ترکیب معنا‌داری از فلسفه، اصول و

ملاحظات معتبر، مشترک، پذیرفته‌شده و قابل‌اجرایی اطلاق می‌شود که توسط مقامات رسمی یک کشور در راستای اهداف و منافع ملی به‌منظور هدایت و راهنمایی نیروها (سازمان‌های نظامی، سیاسی، دفاعی، امنیتی و...) در اتخاذ روش‌ها با توجه به مقتضیات زمانی، ملاحظات محیطی و نوع شرایط (صلح، جنگ یا بحران) به کار گرفته می‌شود؛ بنابراین می‌توان گفت که رهنامه نظامی مبتنی بر اصولی بنیادین است که فعالیت‌های نیروهای مسلح را به هنگام انجام وظایف و عملیات نظامی، جهت می‌دهد؛ به عبارت دیگر، رهنامه، ایده کانونی نظامیان را تشکیل می‌دهد. رهنامه در سطوح راهبردی و بعضاً عملیاتی به اصول می‌پردازد و در سطوح پایین عملیاتی و تاکتیکی به تجویز نوع عمل و چگونگی روش انجام آن را تجویز می‌کند. اگر رهنامه را به یک قطب‌نما تشبیه کنیم؛ جهات اصلی (شمال، جنوب، مشرق و مغرب) مانند راهبردها و جهات فرعی به‌مثابه تاکتیک‌ها هستند. به رهنامه نظامی که هدایت نیروهای نظامی در صحنه جنگ را برعهده می‌گیرد، رهنامه در سطح راهبردی و آن که هدایت نیروهای زمینی، هوایی و دریایی در صحنه عملیات را به عهده دارد، رهنامه عملیاتی و آن را که مسئول هدایت یگان‌ها در میدان رزم است، رهنامه در سطح تاکتیکی گفته می‌شود. در رهنامه، اصول بنیادین، باورها، خطوط راهنما و چهارچوب نظری مطرح است که مجموعه‌ای منسجم از مفاهیم و اصول را برای سازمان ارائه می‌کند. (بخشیده سلامت، 1397، 17).

روش

این پژوهش از نظر هدف، توسعه‌ای - کاربردی و از لحاظ ماهیت توصیفی - تحلیلی است. روش تحقیق کیفی که با شیوه تحلیل مضامین صورت گرفته است. جامعه مورد مصاحبه تحقیق حاضر با توجه به راهبردی بودن تحقیق، 29 نفر برای مصاحبه و برگزاری جلسات کانونی بودند که در زمینه پیشگیری از جرائم، دارای شاخص‌های خدمت در مشاغل اجرایی متناسب با پژوهش، سابقه تحصیل و پژوهش در خصوص پیشگیری از جرم و عدالت ترمیمی و میانجی‌گری هستند؛ این افراد با استفاده از روش نمونه‌گیری گلوله‌برفی انتخاب

شده‌اند. مصاحبه‌ها تا اشباع نظری ادامه داشت. ابزار گردآوری داده‌ها مصاحبه نیمه‌ساختاریافته است که روایی و پایای آن از طریق تشکیل جلسات با خبرگان و کارشناسان انجام شده است.

برای دستیابی به رهنامه ابتدا با مطالعه آیات مرتبط در قرآن کریم، منویات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، قانون اساسی، قوانین عادی و اسناد بین‌الملل، سندهای نیروهای مسلح، فراجا، پلیس پیشگیری، سند تحول کلانتری و پاسگاه‌های فراجا، اسناد بین‌المللی مانند کنوانسیون حقوق کودک و عدالت ترمیمی و... دیدگاه کلی نسبت به موضوع در سطح کلان ایجاد شد و سپس مصاحبه‌ها پیاده‌سازی و به‌منظور تحلیل داده‌های حاصل از متون به‌دست‌آمده، از روش کدگذاری باز و محوری بهره‌برداری شد و با پیدا کردن واژگان مرتبط، کدگذاری به‌صورت مؤلفه‌ها (تم سازنده) و شاخص‌ها (تم اولیه) موردنظر صورت پذیرفت و چشم‌انداز، مأموریت و ارزش‌های حاکم بر سازمان پلیس برای پیشگیری با رویکرد عدالت ترمیمی احصاء و پس از کدگذاری نتایج توسط گروه خبرگی تأیید و در قواره چشم‌انداز، رسالت و ارزش‌هایی که باید بر آن حاکم باشد به شرح زیر تدوین شده است.

یافته‌ها

الف) توصیف جمعیت‌شناختی جامعه

توصیف جمعیت‌شناختی پژوهش حاکی از چهار شاخص جنسیت، تحصیلات، سابقه خدمت و محل خدمت است. جدول 1 شرح کاملی از توزیع فراوانی ویژگی‌های خبرگان به لحاظ شاخص‌های جمعیت‌شناختی ارائه می‌دهد.

جدول 1: توزیع فراوانی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی خبرگان

متغیر	طبقات	فراوانی	درصد
جنسیت	زن	7	24.1
	مرد	22	75.9
تحصیلات	کارشناسی ارشد	8	27.6
	دانشجوی دکتری	8	27.6
	دکتری	13	44.8
سابقه خدمت	1 تا 15	6	20.7
	16 تا 25	13	44.8
	بیش از 25	10	34.5
محل خدمت	اداری	13	44.8
	هیئت‌علمی	16	55.2

ب) یافته‌های تحلیلی پژوهش

یافته‌های تحلیلی پژوهش در راستای پاسخ به سؤالات اصلی و فرعی پژوهش طراحی به شرح زیر است:

سؤال 1: چشم‌انداز فراجا در افق آینده (ده‌ساله) در پیشگیری از جرائم با رویکرد عدالت ترمیمی با تأکید بر نقش پلیس چیست؟

برای تعیین چشم‌انداز فراجا در پیشگیری از جرائم با رویکرد عدالت ترمیمی از قرآن، فرامین فرمانده معظم و معزز کل قوا و اسناد بالادستی شامل تدابیر فرماندهی فراجا، قانون اساسی، چشم‌انداز 20 ساله نیروهای مسلح، قانون تشکیل فراجا، سند تحول کوپ، سند راهبردی پلیس پیشگیری، سند تحول کوپ، سند راهبردی پلیس پیشگیری، اسناد بین‌المللی و قوانین داخلی (قانون مجازات اسلامی، آیین دادرسی کیفری، آیین‌نامه میانجی‌گری و قانون پیشگیری از جرم) در کنار مصاحبه با خبرگان بهره‌برداری شده است. نمونه اسناد بالادستی و مصاحبه‌ها به همراه جملات شاخص هر یک در جدول 2 ارائه شده است.

جدول 2: نمونه مدرک (در خصوص چشم‌انداز فراجا در پیشگیری از جرائم با رویکرد عدالت ترمیمی

مؤلفه (چشم‌انداز)	شاخص‌ها	نمونه شاخص‌های اسناد بالادستی، مصاحبه‌ها و مشاهده‌ها
کمک و مساعدت‌گیرنده، استفاده از تعاملات و مشارکت‌های بیرونی، مردم‌یاری و ارائه خدمات، جلب‌کننده رضایت شهروندان، مشارکت در جرم‌زدایی، قضا‌زدایی، کیف‌زدایی و میانجی‌گری	سازمانی کنشگر با تعامل و مشارکت‌جویی	ارتقای سطح تعامل با مراجع بخش عمومی و بخش خصوصی با هدف مسئولیت‌پذیر نمودن دستگاه‌های اجرایی برای تأمین امنیت اجتماعی؛ (منویات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)؛ برای کمک و مساعدت از تعاملات بیرون سازمانی استفاده می‌کنیم. (کد 1)
آشنایی با بسترهای بزه، آگاه‌سازی و آموزش، توانمندسازی، ارتباط با جامعه	مطلع و آگاهی‌بخش	ضمن آگاه‌سازی، آموزش زمینه‌های بزه‌دیدگی و بزهکاری و اشتباهاتی که منجر به بزه‌دیدگی دوباره می‌شود، (کد 3)؛ گسترش اقدامات پیشگیری از جرم مبتنی بر علم و تحقیق؛ (سند تحول کلاتری و پاسگاه‌های پلیس پیشگیری فراجا)
سهام‌شناسی و سهم‌خواهی، مسئول‌سازی و مطالعه گری، توجه به مسئولیت‌پذیری، تعیین راهبردها و تلاش برای تحقق آن، مسئولیت‌پذیری در مقابل آسیب‌های اجتماعی و بزهکاری و بزه‌دیدگی	مسئولیت‌پذیری و همراه‌سازی درون و برون سازمان	(سهم‌شناسی و سهم‌خواهی) صورت نمی‌گیرد. (کد 3)؛ اصل مسئول‌سازی، همراه‌سازی، مشارکت و تعامل‌پذیری درون و برون‌سازمانی (سند راهبردی پلیس پیشگیری فراجا)؛ مسئول‌سازی و درخواست و مطالبه و... (کد 5)
پلیس به دنبال پاسخ‌های ترمیمی، پیشگیری ترمیمی یعنی پیشگیری از بزهکاری و بزه‌دیدگی مجدد. استفاده از ظرفیت‌های برای کاهش حجم مأموریت‌های انتظامی پلیس؛ استفاده از شیوه‌های ترمیمی	به دنبال پیشگیری از تکرار جرم	پیشگیری ترمیمی یعنی پیشگیری از بزهکاری و بزه‌دیدگی مجدد (کد 7)؛ هدف از کیف‌ر، انتقام‌جویی نیست بلکه سوق دادن افراد به مراعات حدود و حریم الهی است؛ (قرآن کریم)

بر اساس جدول 2، چشم‌انداز فراجا در پیشگیری از جرائم با رویکرد عدالت ترمیمی با تأکید بر نقش پلیس عبارت است از: سازمانی کنشگر با تعامل و مشارکت‌جویی، مطلع و آگاهی‌بخش، مسئولیت‌پذیری و همراه‌سازی درون و برون سازمان، به دنبال پیشگیری از تکرار جرم، اطمینان‌بخش و اعتمادآفرین.

سؤال 2: رسالت (مأموریت) فراجا در پیشگیری از جرائم با رویکرد عدالت ترمیمی با تأکید بر نقش پلیس چیست؟

در خصوص شناسایی مؤلفه‌ها و شاخص‌های رسالت فراجا در پیشگیری از جرائم با رویکرد عدالت ترمیمی نیز با توجه به مبانی نظری و مصاحبه‌های انجام‌شده با خبرگان، از تحلیل تم استفاده شده است تم‌های اولیه و سازنده که از این مصاحبه‌ها استخراج شده است در قالب جدول 3 ارائه شده است. شایان ذکر است در اینجا بخشی از کدهای استخراج‌شده از مصاحبه‌ها ارائه شده است تا بتوان نمونه‌ای از روش‌های انجام کار را نشان داد. کدهای تعریف‌شده در این بخش با علامت‌های اختصاری R کد تم‌های استخراج شده است. اعداد داخل پرانتز نیز تعداد تم‌های اولیه (شاخص‌های) هر تم سازنده را نشان می‌دهد.

جدول 3: تحلیل تم رسالت فراجا در پیشگیری از جرائم با رویکرد عدالت ترمیمی

ردیف	نمونه مصاحبه	شاخص‌ها	مؤلفه‌ها (مأموریت یا رسالت)
1	اگر تمام اصول عدالت ترمیمی در پلیس انجام شود، پیشگیری از جرم بهتر انجام می‌شود. (کد 3)	R01(9) پیشگیری از تکرار جرم در برنامه‌های	مزیت استفاده از ظرفیت‌های ترمیمی پلیس
2	پیشگیری ترمیمی یعنی پیشگیری از بزهکاری و بزه‌دیدگی مجدد. (کد 2)	پیشگیری ترمیمی	پیشگیری ترمیمی یعنی پیشگیری از بزهکاری و بزه‌دیدگی مجدد
3	نقش پلیس در پیشگیری از تکرار بزهکاری و بزه‌دیدگی از طریق خود بزهکار، بزه‌دیده ندامت بزهکار و... است. (کد 2)	R02(6) تأیید مجدد ارزش‌های	توجه به ارزش‌ها و نیازهای طرفین اختلاف
4	به ریشه‌های بروز جرم و جلوگیری از تکرار مجدد آن و مشکلات زمینه‌ای و خانوادگی به‌وجودآورنده بزه توجه نمی‌شود. (کد 6)	جامعه و تقبیح رفتار مجرمانه	توجه به بازگشت اوضاع به پیش از آسیب به روابط
5	پاسخ‌ها به جرم و انحراف مبنای اصلاحی و انسانی با هدف بازپروری و ادغام مجدد مجرم در جامعه است (کد 19)	R03(11) ترمیم روابط آسیب‌دیده توسط مجرم در برنامه‌های پیشگیری ترمیمی	تحلیل و تغییر در شرایط برای بازگشت به زندگی و روال عادی
6	نهادهای مدنی ترمیمی برای اصلاح بزهکار، کمک به بازپروری و برگرداندن بزهکار به جامعه به دستگاه عدالت کمک کند. (کد 8)		اصلاح بزهکار، کمک به بازپروری و برگرداندن بزهکار به جامعه
7	بررسی پرونده با سرعت و بدون توجه به ریشه‌های بروز اختلاف و حل بنیادی پرونده (کد 5)		توجه به ریشه‌های بروز اختلاف و حل بنیادی پرونده

ردیف	نمونه مصاحبه	شاخص‌ها	مؤلفه‌ها (مأموریت یا رسالت)
8	توانمندی عهده‌دار شدن مسئولیت‌های واگذار شده را در آینده داشته باشند. (کد 8)	R04(9) تشویق	آمادگی و توانمندی برای استفاده از برنامه‌های ترمیمی
9	تعامل پلیس و دستگاه قضایی در فرایند عدالت ترمیمی فراتر از روابط و همکاری این دو نهاد در چهارچوب سلسله‌مراتب بیان شده در قانون آیین دادرسی کیفری است (کد 8)	مسئولیت‌پذیری در برنامه‌های پیشگیری ترمیمی	نقش پلیس به‌عنوان میانجی و تسهیل‌گر اختلاف

بنابراین در پاسخ به سؤال دوم تحقیق، در جدول 3، بر اساس مصاحبه‌های صورت‌گرفته طبق تحلیل تم، 51 تم پایه استخراج شده است. با توجه به یافته‌های حاصل از اجرای تحلیل بالا، تم‌های اولیه استخراج شده و چهار مضمون سازنده یا مؤلفه‌ها تشکیل شده است؛ به این ترتیب که تم‌های اولیه بر اساس همخوانی آن‌ها با یکدیگر طبقه‌بندی شده‌اند. هر یک از ردیف‌ها، مختص یک تم است؛ بنابراین بر اساس جدول 3، رسالت فراجا در پیشگیری از جرائم با رویکرد عدالت ترمیمی با تأکید بر نقش پلیس در قالب مؤلفه‌ها پیشگیری از تکرار جرم در برنامه‌های پیشگیری ترمیمی؛ تأیید مجدد ارزش‌های جامعه و تقبیح رفتار مجرمانه؛ ترمیم روابط آسیب‌دیده توسط مجرم در برنامه‌های پیشگیری ترمیمی؛ تشویق مسئولیت‌پذیری در برنامه‌های پیشگیری ترمیمی قابل طرح است.

سؤال فرعی 3: اصول و ارزش‌های فراجا در پیشگیری از جرائم با رویکرد عدالت ترمیمی با تأکید بر نقش پلیس کدامند؟

در خصوص شناسایی اصول و ارزش‌های فراجا در پیشگیری از جرائم با رویکرد عدالت ترمیمی نیز با توجه به مبانی نظری و مصاحبه‌های انجام‌شده با خبرگان، از تحلیل تم استفاده شده است تم‌های اولیه و سازنده که از این مصاحبه‌ها استخراج شده است در قالب جدول 4 ارائه شده است. در اینجا نیز بخشی از کدهای استخراج‌شده از مصاحبه‌ها ارائه شده است. کدهای تعریف‌شده در این بخش با علامت‌های اختصاری E کد تم‌های سازنده است.

جدول 4: تحلیل تم اصول و ارزش‌های فراجا در پیشگیری از جرائم با رویکرد عدالت ترمیمی

ردیف	نمونه مصاحبه	مؤلفه (تم سازنده)	شاخص (تم اولیه)
1	ویژگی ترمیمی پلیس باید جلوگیری از انگ‌زنی و اجبار و با مشارکت و نظارت اجتماع بر پیشگیری از تکرار جرم نماید. (کد 2)	E01	مشارکت در نظارت اجتماعی
2	با متقاعدسازی و همراه کردن بزرگان، ریش‌سفیدان و معتمدین محلی فراهم می‌آید (کد 8)	بی‌طرف، متعامل و مشارکت‌جو	متقاعدسازی و همراه کردن
3	مشارکت مردم در سیاست جنایی به‌عنوان یک اصل پذیرفته‌شده (کد 19)		مشارکت به‌عنوان یا اصل قابل توجه
4	اطلاعات لازم را از پلیس دریافت و در میانجی‌گری آسیب‌ها جبران و اعتماد به نفس بزه‌دیده برمی‌گردد. (کد 6)		احترام به نیازهای طرفین
5	و هر وقت امکانش باشد و مجرم اشتباه خود را قبول کرده باشد سعی در دریافت رضایت از قربانی می‌شود. (کد 4)	E02	حامی و پشتیبانی اصلاح انسانی
16	پرونده با سرعت و بدون توجه به ریشه‌های بروز اختلاف و حل بنیادی پرونده را بررسی و نتیجه را به مقام قضایی ارسال کنیم. (کد 5)		توجه به ریشه‌های جرم برای احترام به اجتماع
7	پلیس باید در کنار جامعه و NGOها باید به‌جای نظارت سرگوبگرایانه نظارت هدایت‌گرانه داشته باشد. (کد 2)	E04	پاسخگو برای ایجاد امنیت
8	در رویه‌های عدالت ترمیمی پلیس پیشگام می‌شود و اجازه ادامه فرایند کیفری را نمی‌دهد و خود پیشگیری از جرم است. (کد 9)	مسئول و پاسخگو؛ کنشگر فعال	مسئولیت‌پذیری در مقابل کاهش جرائم
9	تمرکز پلیس به‌صورت کمک به بازگشت به زندگی است. (کد 2)		کمک به بازگشت به زندگی افراد
10	پرونده با سرعت و بدون توجه به ریشه‌های بروز اختلاف و حل بنیادی پرونده را بررسی و نتیجه را به مقام قضایی ارسال کنیم. (کد 5)	E05	توجه به بسترهای جرم‌زا باز اجتماعی‌کننده

ردیف	نمونه مصاحبه	مؤلفه (تم سازنده)	شاخص (تم اولیه)
11	مشاوره گاهی 2 تا 3 جلسه‌ای، رفت و برگشت بین مشاوره و قضایی تا مصالحه و بازگشت اوضاع به حالت اول و صلح طرفین ادامه دارد. (کد 6)		اصرار به مصالحه و بازگشت اوضاع به شکل اول
12	اطمینان خاطر وی به پشتیبانی و حمایت پلیس از او مراجعه‌کننده (کد 1)	E06	مورد اعتماد جامعه
13	عموماً افراد دارای مشکل و مسئله هستند را دارند و عموماً این افراد تمایلی به همکاری با پلیس ندارند. (کد 3)	معتمد و اعتماد ساز	جلب اعتماد بزهکاران
14	بیشتر افراد به‌صورت خود مراجعه‌کننده به کلانتری وارد می‌شوند. (کد 1)		افراد برای مراجعه به پلیس مشکلی ندارند
15	مأموریت‌های پلیس تنوع و حجم بسیاری داشته و براساس قوانین جزایی و عرف پلیس در کلیه مراحل فرایند دادرسی دارای نقش‌های متعدد است دامنه امکان ورود پلیس در فرایند عدالت ترمیمی وسیع‌تر است (کد 8)	E07 در دسترس و رایگان	حضور در مأموریت‌های متنوع و زیاد

بنابراین در پاسخ به سؤال سوم تحقیق، در جدول 4، طبق تحلیل تم، 45 تم پایه استخراج شده است. با توجه به یافته‌های حاصل از اجرای تحلیل بالا، تم‌های اولیه استخراج شده و چهار تم سازنده یا مؤلفه‌ها تشکیل شده است. هر یک از ردیف‌ها، مختص یک تم اولیه است؛ بنابراین بر اساس جدول 4، اصول و ارزش‌های فراجا در پیشگیری از جرائم با رویکرد عدالت ترمیمی با تأکید بر نقش پلیس در قالب مؤلفه‌ها بی‌طرف، متعامل و مشارکت‌جو؛ حامی ارزش‌های انسانی؛ آموزش‌دهنده و آموزش‌گیرنده فعال، (یادگیرنده فعال)؛ مسئول و پاسخگو، کنشگر فعال؛ باز اجتماعی‌کننده؛ معتمد و اعتماد ساز و در دسترس و رایگان قابل طرح است.

تجزیه و تحلیل

قسمت اول این پژوهش به دنبال این بوده است که افق ده ساله‌ای را برای دستیابی به سطحی قابل قبول در پیشگیری از تکرار بزهکاری و بزه‌دیدگی با تأکید بر نقش پلیس، با تمرکز بر مبانی و منابع بالادستی تهیه و تنظیم نماید. بر این اساس، چشم‌انداز پلیس در پیشگیری از تکرار جرم با رویکرد عدالت ترمیمی در افق ده سال آینده به شرح زیر است:

با اتکال بر قدرت لایزال الهی و در سایه منویات و اوامر فرمانده معظم کل قوا (مدظله‌العالی) و با تکیه بر دانش و تجربه سازمانی، فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در افق 1411 با الهام از آموزه‌های عدالت ترمیمی سازمانی است: قانونمند، حرفه‌ای، مقتدر و مهربان، خدمت‌گذار و دارای حمایت مردم، اطمینان‌بخش و اعتمادآفرین، مطلع و آگاهی‌بخش، کنشگری فعال، متعامل و مشارکت‌جو، مسئولیت‌پذیر با همراه‌سازی درون و برون سازمان و سرآمد در پلیس‌های منطقه و جهان اسلام در پیشگیری از تکرار بزهکاری و بزه‌دیدگی.

قسمت دوم این پژوهش به دنبال این بوده است که رسالت فراجا در پیشگیری از جرائم با رویکرد عدالت ترمیمی با تأکید بر نقش پلیس چیست؟ با توجه به یافته‌های حاصل از اجرای تحلیل چهار مضمون سازنده یا مؤلفه‌ها تشکیل شده است؛ به این ترتیب، رسالت فراجا در پیشگیری از جرائم با رویکرد عدالت ترمیمی با تأکید بر نقش پلیس در قالب مؤلفه‌ها پیشگیری از تکرار جرم در برنامه‌های پیشگیری ترمیمی؛ تأیید مجدد ارزش‌های جامعه و تقبیح رفتار مجرمانه؛ ترمیم روابط آسیب‌دیده توسط مجرم در برنامه‌های پیشگیری ترمیمی؛ تشویق مسئولیت‌پذیری در برنامه‌های پیشگیری ترمیمی قابل طرح است.

بر این اساس، رسالت پلیس در پیشگیری از تکرار جرم با رویکرد عدالت ترمیمی در افق ده سال آینده به شرح زیر است:

استقرار نظم و امنیت جامعه از طریق نقش‌آفرینی به‌عنوان میانجی با حفظ حقوق و نیازهای بزه‌کار و بزه‌دیده و جامعه، تسهیم، تسهیل و تعامل برنامه‌های پیشگیری با استفاده از مزیت‌های برنامه‌های ترمیمی (حمایت از قربانیان، ترمیم روابط آسیب‌دیده، تأیید مجدد ارزش‌های جامعه و تقبیح رفتار مجرمانه، تشویق مسئولیت‌پذیری، پیشگیری از تکرار جرم، مشارکت قربانیان، مجرمان، آسیب‌دیدگان، دوستانشان، خانواده‌هایشان و جامعه) به‌منظور دستیابی به کاهش و پیشگیری از تکرار بزه‌کاری و بزه‌دیدی مجدد.

مأموریت و وظایف کلی فراجا برای دستیابی به چشم‌انداز در افق 1411 بدین شرح است:

1. تهیه و تنظیم سیاست‌ها و خط‌مشی‌های مربوط به امور پیشگیری ترمیمی از تکرار بزه و پیشنهاد به مبادی ذی‌ربط برای تصویب؛
 2. برآورد نیازمندی‌های تخصصی واحدهای مرتبط با پیشگیری ترمیمی از تکرار بزه و ارائه به مراجع ذی‌ربط و پیگیری جهت تأمین آن‌ها؛
 3. جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل آمار و اطلاعات تخصصی مربوط اثر بخشی پیشگیری ترمیمی از تکرار بزه در سراسر کشور به‌منظور هدایت ستادی واحدهای اجرایی؛
 4. ایجاد هماهنگی بین واحدهای متناظر و رده‌های تخصصی در اجرای برنامه‌های پیشگیری ترمیمی و هدایت تخصصی آن‌ها؛
 5. نظارت بر اجرای طرح‌ها، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های تخصصی ابلاغی.
- فراجا در اجرای رسالت خود در حوزه پیشگیری ترمیمی از تکرار بزه‌کاری و بزه‌دیدی با رویکرد ترمیمی از اصول و ارزش‌های بی‌طرف، متعامل و مشارکت‌جو؛ حامی ارزش‌های انسانی؛ مسئول و پاسخگو؛ بازاجتماعی‌کننده؛ معتمد و اعتمادساز و در دسترس و رایگان پیروی می‌کند.

بر این اساس، یافته‌ها با نتایج به‌دست‌آمده از تحقیقات زیر مطابقت دارد: میرمجیدی (1400)، درباره استفاده از کنشگران آموزش‌دیده عدالت ترمیمی

داخل محاکم کیفری؛ نیازپور (1400)، در زمینه برقراری تعامل با نهادهای جامعه‌ی و استفاده از ظرفیت این نهادها نسبت به مهار پدیده مجرمانه و پاسخ‌دادن به آن؛ منصورآبادی و همکاران (1400)، درباره بهره‌مندی از اقدامات جایگزین برای آنان، در قوانین کشور که می‌تواند موجبات توان‌بخشی و جلوگیری از تکرار بزهکاری را فراهم نماید؛ علی‌پور و همکاران (1399)، در این خصوص که عدالت ترمیمی فرصت دوباره را در اختیار کنشگران جرم قرار داده تا در سرنوشت بزه‌دیدگی خود سهیم شوند؛ حسینی (1399)، در این باره که عدالت ترمیمی به‌طور غیرمستقیم نقشی مهم در پیشگیری ثانویه (پیشگیری از تکرار جرم) دارد؛ رجبی و همکاران (1399)، درباره تأثیر کارکردهای ترمیمی گشت‌های کلانتری و فوریت‌های 110 در پیشگیری از بزه‌دیدگی و بزهکاری اطفال و نوجوانان و همچنین تأثیرگذاری کارکردهای ترمیمی واحد مشاوره و مددکاری و نیز دوا بر قضایی پلیس در پیشگیری از بزه‌دیدگی و بزهکاری اطفال و نوجوانان؛ جعفریان و رئیسی (1399)، درباره تأکید بر تأثیر رویکردهای ترمیمی در پیشگیری از بروز جرم و عدالت ترمیمی به‌عنوان یکی از عوامل پیشگیرانه در کاهش وقوع جرم؛ علی‌پور و انصاری (1399)، در این خصوص که عدالت ترمیمی جایگزین معتبری برای بازدارندگی سنتی است و با تمرکز بر پذیرش و ترمیم آسیب از سوی مجرم، راه بازگشت مجدد به جرم را مسدود و با ادغام مجدد مجرم در جامعه بزرگ‌تر، میزان جرم را کاهش می‌دهد.

همچنین یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های زیر مطابقت دارد: موریس و ماکسول (2013)، در این زمینه که عدالت ترمیمی کم‌کم و به‌تدریج جایگزین عدالت کیفری شود، تنظیم ساختار روابط پلیس و دستگاه قضایی و کاهش دیدگاه‌های کیفری و پلیسی در فرایند عدالت ترمیمی است. مورهل و همکاران (2020) که معتقدند عدالت ترمیمی می‌تواند نیازهای قربانیان را به‌طور کامل در طول فرایند عدالت کیفری مورد توجه قرار دهد. برگس و بوفارد (2007) که به اثرات عدالت ترمیمی به‌عنوان یک شیوه متفاوت نسبت به فرایند عدالت

کیفری سنتی پرداخته‌اند و در آن بر نتایج طولانی‌مدت تکرار جرم، احتمال وقوع جرم، تعداد آن‌ها و جدی‌بودن رفتارهای بعدی در جرم تأکید دارند.

نتایج تحقیق با نتایج تحقیقات زیر مطابقت دارد: (استرنگ و شرمن، 2015؛ میرز 2011؛ مک‌کلد، 2003) در این زمینه که فرایند ترمیم، بیشتر از روند عدالت کیفری در حل تعارض، تأمین پاسخگویی مجرم و تأمین نیازهای قربانیان موفق بوده است؛ و پژوهش‌های (شرمن، استرنگ، مایو ویلسون، وود و آریل، 2015؛ آمبریت، کوتس و ووس، 2008؛ شاپلند، رایبنسون و سورسبی، 2016؛ استرانگ، شرمن، مایو ویلسون وود و آریل، 2013)، در این خصوص که عدالت ترمیمی تأثیر مثبتی در کاهش فراوانی و شدت تکرار جرم دارد و رویکرد عدالت ترمیمی به‌ویژه برای ارتقای مقاومت در برابر جرم مناسب مؤثر است و وقوع مجدد جرم را کاهش می‌دهد و نتایج تحقیقات (ون کمپ و ومرز، 2016؛ پلیکان، 2010)، که معتقدند پاسخ‌های موفقیت‌آمیز و نتایج ترمیمی در میانجی‌گری بین مجرم و قربانی برای جرائم مرتبط با اموال، جرائم جنسی و خشونت، بزرگسالان و جوانان امکان‌پذیر است؛ و تحقیق بولیوار، آرتسن و نفریخ (2015) که دریافتند میزان مشارکت قربانیان جرم و بزهکاران در روندهای عدالت ترمیمی با توجه به نوع جرم، ماهیت و سازکارهای ارجاع، ویژگی‌های مجرمان و قربانیان و ماهیت روابط بین قربانیان و مجرمان مختلف متفاوت است؛ پل و سوان (2018) که معتقدند میزان زیاد حمایت و استقبال از برنامه‌های ترمیمی در میان قربانیان جرم و درخواست جبران آسیب توسط مجرم و تمایل برای ورود به رویکردهای عدالت ترمیمی نشان‌دهنده اثربخشی، سازندگی، رویکرد مؤثر و پاسخگو به آسیب (جرم) است؛ و پژوهش‌های (بولیتو، 2015؛ بولیوار، 2014، هالام، 2019)، که معتقدند دیدگاه‌ها و منافع قربانیان ارائه شده و برای جبران خسارت مشارکت و با انصاف و احترام با آن‌ها رفتار شود و با شرکت در روند ترمیمی، قربانیان در تعیین اینکه چه چیزی برای آن‌ها به‌عنوان نتیجه ترمیم مهم است گفت‌وگو کنند؛ و پژوهش بولیتو و شرمن (2017)، که دریافتند بسیاری از قربانیان جنایات دوست دارند فرصتی برای ملاقات ایمن با مجرم خود داشته باشند. فرایندهای عدالت ترمیمی می‌توانند

تأثیر عاطفی بزه‌دیدگی را در بزه‌دیدگان کاهش دهند و موجب کاهش اختلال رفتاری و استرس پس از بزه‌دیدگی در میان قربانیان شوند.

چندین مطالعهٔ دیگر شامل (شاپلند، 2016؛ ون کمپ، 2013؛ ومرها و بولیوار، 2013؛ هانسن و آمبریت 2018) که نشان داده‌اند هم قربانیان جرم و هم مجرمان، روند ترمیم را عادلانه‌تر و رضایت‌بخش‌تر از سیستم عدالت کیفری مرسوم ارزیابی می‌کنند و میزان بالایی از رضایت از روند ترمیم در بین قربانیان جرم و بزهکاران مشاهده شده است و فرایندهای عدالت ترمیمی می‌تواند مشارکت جامعه را افزایش دهد و موجب تسهیل مشارکت اعضای جامعه در پاسخگویی و حل مشکلات جرم و بی‌نظمی اجتماعی شود و هیپل و مک‌گرا (2008) که دریافتند نتایج فرایندهای عدالت ترمیمی باید به‌موقع انجام شود و برنامه‌های ترمیمی توانایی کاهش هزینه‌های دادرسی کیفری و دادگاه، زمان رسیدگی و ارائه خدمات را بهبود می‌دهند و در صورت آموزش صحیح، داوطلبان جامعه (آژانس‌های ترمیم) می‌توانند در تسهیل برنامهٔ ترمیمی به متخصصان عدالت کیفری در یک چهارچوب مشترک کمک نمایند، با پژوهش حاضر هم‌راستا است.

در مجموع، یافته‌ها نشان می‌دهد پلیس می‌تواند از مزایای بالقوه برنامه‌های عدالت ترمیمی برای پیشگیری ترمیمی به شرح زیر استفاده نماید: دسترسی گسترده‌تر و به‌موقع‌تر قربانیان جرم و بزهکاران را به عدالت فراهم کند؛ فرصتی برای شنیدن و فرصتی برای درک برای قربانیان جرم فراهم نماید؛ پاسخ، آگاهی و حق قربانیان و جامعه را ارائه دهد؛ فرصتی برای جبران مادی و نمادین قربانیان فراهم کند؛ بهبودی قربانیان و کاهش اثرات عاطفی و گناه آسیب‌زای جرم را در مورد قربانیان تسهیل کند؛ جایگزین مناسبی برای دادرسی کیفری فراهم کند؛ موجب کاهش دفعات و شدت تکرار مجدد جرم، به‌ویژه هنگامی که رویکرد بازپروری مدنظر باشد را فراهم کند؛ از آنگ زدن بیشتر به مجرمان اجتناب کرده و به ادغام مجدد آن‌ها در جامعه کمک کند؛ موجب بهبود مشارکت و اعتماد عمومی به سیستم عدالت کیفری در جامعه شود؛ مشارکت جامعه را افزایش دهد؛ اقدامات مؤثرتر محلی برای پیشگیری از

جرم صورت دهد؛ روابط پلیس و جامعه را بهبود بخشد و کاهش هزینه‌ها و تأخیرهای سیستم عدالت کیفری را در جبران نماید.

پیشنهاد‌های کاربردی

187

بر اساس یافته‌های پژوهش پیشنهادهایی به شرح زیر برای دستیابی به پیشگیری ترمیمی در افق 1411 ارائه می‌شود:

1. یافته‌های پژوهش به‌عنوان چراغ راه پلیس برای پیشگیری از تکرار بزهکاری و بزه‌دیدگی در اختیار سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان فراجا قرار گیرد تا با تمرکز بر آن، در پی بسترسازی برای اجرای آن در پلیس جمهوری اسلامی ایران باشند.

2. پلیس باید رهنامه موجود را برای پیشگیری ترمیم‌محور توسط رده‌های ستادی برای اجرا در کوچک‌ترین سطح یعنی محلات طراحی و نسبت به برنامه‌ریزی برای فرایندهای قبل، حین و بعد جرم تمرکز نماید. تمام کارکنان پلیس اعم از مدیران و فرماندهان در حوزه سیاست‌گذاری و خط‌مشی و کارکنان در حوزه عملیات و اجرا باید زمینه‌ها، فرایندها و اهداف و نیات رویکرد پیشگیری ترمیمی را بدون ایجاد ساختارهای جدید (نیاز به آگاهی و تغییر نگرش)، در امور خود بازتعریف نمایند.

3. به‌منظور کاهش و پیشگیری از ارتکاب جرم بزهکاران سابقه‌دار و بزه‌دیدگان مکرر، راهبردها و برنامه‌های کلان را بر اساس این رهنامه توسط رده‌های ستادی با سایر دستگاه‌های عدالت کیفری مانند دادسرا و دادگاه‌ها، شعبه اجرای احکام کیفری، سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور، سازمان بهزیستی و سایر ذی‌نفعان در زمینه پیشگیری ترمیمی تدوین و برای اجرا در کارگروه‌های مشترک هماهنگ نمایند.

سپاسگزاری

بدین وسیله از نخبگان و کارکنان پلیس و استادان دانشگاه که در روند پژوهش ما را یاری کرده‌اند، تقدیر و تشکر به عمل می‌آوریم.

— ابراهیمی، نصیبه؛ کلانتری، کیومرث و صفری کاکرودی، عابدین. (1397). تبیین نقش پلیس ترمیمی در شرمساری پیشگیرانه از تکرار جرم. *فصلنامه انتظام اجتماعی*. (2)10، 229-250.

http://sopra.jrl.police.ir/article_94589.html

— بخشنده سلامت، مهرداد. (1397). تبیین ماهیت و ویژگی‌های رهنامه‌های نظامی. *علوم و فنون نظامی* 14(46)، 5-17.

http://www.qjmst.ir/article_35679.html

— جعفریان، هادی ورئسی، حجت‌الله. (1399). بررسی نقش فرایند عدالت ترمیمی در پیشگیری از جرم و کاهش آثار مربوطه. *فصلنامه دانش انتظامی چهارمحال و بختیاری*. (1)29، 99-120.

http://chb.rl.police.ir/article_94195.html

— حسینی، سیدمحمد. (1399). تفکر عدالت ترمیمی و تاثیر آن در پیشگیری از وقوع جرم، *نشریه قانون یار*، (4)14، 631-644.

DOI: 10.17632/b83384jp92.14

— رایجیان اصلی، مهرداد (1395). نقش و کارکرد واحدهای مشاوره و مددکاری نیروی انتظامی در پیشگیری از جرم از طریق تدبیرهای عدالت ترمیمی. «مجموعه مقاله‌های همایش بین‌المللی عدالت ترمیمی و پیشگیری از جرم». زیر نظر محمد فرجی‌ها. چاپ اول. تهران: میزان.

— رجبی، ابراهیم؛ امینی، ایمان؛ محمدی، حسین و محمدولی، مجید. (1399). کارکردهای ترمیمی پلیس در پیشگیری از بزه‌دیدگی و بزهکاری اطفال و نوجوانان. *فصلنامه علمی رهیافت پیشگیری از جرم*، 3(3)، 65-92.

http://www.jcpa.ir/article_244357.html

— رزاقی موسوی، سید سجاد. (1400). عدالت ترمیمی جلوه‌ای نوین از صلح و سازش؛ با تأکید بر میانجی‌گری کیفری. *مجله مطالعات حقوقی*. 1(48)، 57-43

https://jls.shirazu.ac.ir/article_6688.html

— سنگانه، رحمان؛ زراعت، عباس؛ گنجی، محمد و خسروشاهی، قدرت الله. (1399). تحلیل موانع اجتماعی - فرهنگی اجرای عدالت ترمیمی در استان اصفهان. *فصلنامه انتظام اجتماعی*. 100-77، (2)12.

http://sopra.rl.police.ir/article_94315.html

— شاپلند، جوانا؛ گوین، رایینسون و آنجلا سارزبی. (1394). عدالت ترمیمی در عمل؛ آنچه برای بزه دیدگان و بزهکاران نتیجه‌بخش است. ترجمه علی طالع زاری. چاپ اول. تهران: کتاب آوا.

— شریف‌زاده، علی. (1383). پیوند دادن پیشگیری از جرم به عدالت ترمیمی. *مجله حقوقی دادگستری*، 68 (شماره 49-48)، 285-306.

http://www.jlj.ir/article_44538.html

— شکری، جهان‌شاه؛ وروایی، اکبر و قاسمی، مسعود. (1400). چالش‌های سیاست‌گذاری جنایی - تقنینی عدالت ترمیمی، در مواجهه با اصول قانون اساسی. *مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی*، 11(38)، 2-18.

<https://www.css.ir/fa/content//135974>

— علوی، حمید؛ شوهانی، علی؛ عوض‌پور و شیخ محمد، هاجر (1398). نقش عدالت ترمیمی در پیشگیری از تکرار رفتار مجرمانه جوانان شهر اهواز در پرتو تأمین امنیت اجتماعی. *فصلنامه دانش انتظامی خوزستان*، (2)8، 105-118

http://khuzestan.jrl.police.ir/article_93447.html

- علی‌پور، طیب؛ مؤذن‌زادگان، حسنعلی و کوشکی، غلام حسن. (1399). تعقیب متهمان از دادرسی کیفری تا دادرسی ترمیمی. *فصلنامه علمی تحقیقات حقوقی بین‌المللی*، 13(49)، 93-112.
doi: 10.30495/alr.2020.674708
- علیوردی‌نیا، اکبر و انصاری، پریا. (1398). راهبردهای پیشگیری از جرم: عدالت ترمیمی بدیلی بر بازدارندگی سنتی و عدالت کیفری. *راهبرد اجتماعی فرهنگی*. (1)8، 174-174.
http://rahbordfarhangi.sr.ir/article_117794.html
- غلامی، حسین. (1398). *عدالت ترمیمی*. تهران: انتشارات سمت.
- مارشال، تونی؛ مایز، مایکل و رایت، مارتین. (1389). *عدالت ترمیمی*. ترجمه امیر سماواتی پیروز، تهران: انتشارات خلیلیان.
- محمدی، رحمان؛ اکبری، محمد و سایبانی، علیرضا (1398)، پلیس؛ عدالت ترمیمی و پیشگیری از جرم در جوامع محلی. *نشریه پژوهش ملل*، 14(3)، 89-106.
<https://rnmagz.com/article/55/RNmagz-46-5>
- منصورآبادی، عباس؛ کرامتی معز، هادی و کارگر شریف‌آباد، علیرضا (1400). مبانی و جلوه‌های جایگزین‌های دادرسی کیفری اطفال و نوجوانان. *پژوهش‌نامه حقوق اسلامی*، 22(1)، 91-114.
doi: 10.30497/law.2021.241314.3070
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین. (1396). *بسترهای اجتماعی و حقوقی عدالت ترمیمی در ایران*. دانش‌نامه عدالت ترمیمی. «مجموعه مقاله‌های همایش بین‌المللی عدالت ترمیمی و پیشگیری از جرم». زیر نظر محمد فرجی‌ها. چاپ اول. تهران: میزان.

– نجفی توانا، علی؛ ناجی زواره، مرتضی و اسدی محمدعلی. (1398). رویکرد ترمیمی عدالت؛ آسیب‌شناسی و بهبود عملکرد. دیدگاه‌های حقوق قضایی. 267-217،(85)24

<http://jlvviews.ujsas.ac.ir/article-۱۲۸۸-۱-fa.html>

– نوروزعلی، روح الله و بابایی، حسن. (1400). مطالعه تطبیقی میانجی‌گری در حقوق کیفری ایران و فرانسه با تأکید بر چالش‌های اجرای آیین‌نامه مربوطه. *مطالعات علوم اجتماعی*، 7(1)، 195-180.

<http://www.ctjournals.com/farsi/archive/socials/1400/spring/14.pdf>

– Bolitho, Jana. (2015), "Putting justice needs first: A case study of best practice in restorative justice", *Restorative Justice: An International Journal*, 3(2), pp. 256-281;

DOI: [10.1080/20504721.2015.1069531](https://doi.org/10.1080/20504721.2015.1069531)

– Bolitho, Jana. (2017), "Inside the Restorative Justice Black Box: The role of memory reconsolidation in transforming the emotional impact of violent crime on victims", *International Review of Victimology*, 23(3), pp. 233-255; Bolitho, Jane, *Inside the Restorative Justice Black Box: The Role of Memory Reconsolidation in Transforming the Emotional Impact of Violent Crime on Victims* (2017). Available at SSRN:

<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3414151>

– Bolívar, D. (2019), *Restoring Harm: a psychosocial approach to victims and restorative justice*, Abingdon Oxon: Routledge;

– Bolívar, D., Aertsen, I. and Vanfraechem, I. (eds.) (2015), *Victims and Restorative Justice: An empirical study of the needs, experiences and position of victims within restorative justice practices*, Leuven: European Forum for Restorative Justice.

– Fellegi, B. (2003), *Meeting the Challenges of Introducing Victim-Offender Mediation in Central and Eastern Europe*, Leuven: European Forum for Victim-Offender Mediation and Restorative Justice.

- Hallam, M. (2014), Restoring the Balance: An Evaluation of the Project conducted through interviews with victims, offenders and those making referrals to the service, London: Victim Support (Thames Valley Are).
- Hansen, T. and Umbreit, M. (2018), “Four Decades of Victim-offender Mediation Research and Practice: The evidence”, Conflict Resolution Quarterly, 36(2), pp. 99–113.
- Hipple, N. and McGarrell, E. (2008), “Comparing Police- and Civilian-run Family Group Conferences”,
- Jon Collins, (2014), Restorative justice and policing Information pack,
<https://restorativejustice.org.uk/sites/default/files/resources/files/Restorative%20justice%20and%20policing.pdf>
- Kathleen J. Bergseth; Jeffrey A. Bouffard (2007), Long-Term Impact of Restorative Justice Programming for Juvenile Offenders, Journal of Criminal Justice: 4(35), pp 433-451.
<https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/long-term-impact-restorative-justice-programming-juvenile-offenders>
- Laxminarayan, M. (2014), Accessibility and Initiation of Restorative Justice, Leuven: European Forum for Restorative Justice.
- McCold, P. (2003), “A Survey of Assessment Research on Mediation and Conferencing”, in Walgrave, L. (ed.) Repositioning Restorative Justice, Devon (United Kingdom): Willan Publishing.
- Miers, D. (2001), An International Review of Restorative Justice, London: Home Office,
- Ministry of Justice; Van Camp, T. and Wemmers, J.-A. (2013), “Victim Satisfaction with Restorative Justice: More than procedural justice”, International Review of Victimology, 19(2), pp. 117–143.
<https://doi.org/10.1177/0269758012472764>

- Murhula, P. B. B. and Tolla, A. D. (2021) “The Effectiveness of Restorative Justice Practices on Victims of Crime: Evidence from South Africa”, *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy*, 10(1), pp. 98-110.
doi: 10.5204/ijcsd.1511.
- Paul, G.D. and Swan, E.C. (2018), “Receptivity to Restorative Justice: A survey of goal importance, process effectiveness, and support for victim-offender conferencing”, *Conflict Resolution Quarterly*, 36(2), pp. 145–162.
<https://doi.org/10.1002/crq.2123>
- Pelikan, C. (2010), “On the Efficacy of Victim-offender Mediation in Cases of Partnership Violence in Austria, or Men Don’t Get Better but Women Get Stronger: Is it still true? *Eur J Crim Policy Res.*
<https://doi.org/10.1007/s10610-010-9117-8>
- Shapland, et al. (2016), *Restorative Justice in Practice*; Ministry of Justice of New Zealand (2016), *Restorative Justice Victim Satisfaction Survey: Research report*, Wellington (New Zealand): Ministry of Justice file.
- Robinson, G. and Sorsby, A. (2011), *Restorative Justice in Practice: Evaluating what works for victims and offenders*, Abingdon, Oxon: Routledge; Strang.
<https://doi.org/10.4324/9780203806104>
- Sherman, L. (2015), “Twelve Experiments in Restorative Justice: the Jerry Lee program of randomized trials of restorative justice conferences”, *Journal of Experimental Criminology*, 11(4), pp. 501–540.
DOI:[10.1007/s11292-015-9247-6](https://doi.org/10.1007/s11292-015-9247-6)
- Sherman, L. W., Strang, H., Mayo-Wilson, E., Woods, D. J., & Ariel, B. (2015). Are Restorative Justice Conferences Effective in Reducing Repeat Offending? Findings from a Campbell Systematic Review. *Journal of Quantitative Criminology*, 31(1), 1–24.
- <http://www.jstor.org/stable/43552168>

- Sherman, L., Strang, H., Mayo-Wilson, E., Woods, D. and Ariel, B. (2015), “Are Restorative Justice Confer- ences Effective in Reducing Repeat Offending?”, *Journal of Quantitative Criminology*, 31(1), pp. 1–24;
[DOI 10.1007/s10940-014-9222-9](https://doi.org/10.1007/s10940-014-9222-9)
- Sherman, S. (1993). “Andy Grove: How Intel Makes Spending Pay off”, *Fortune*.
- Strang, H. and Sherman, L.W. (2015), “The Morality of Evidence”, *Restorative Justice*, 3(1), pp. 6–27.
<https://doi.org/10.1080/20504721.2015.1049869>
- Strang, H., Sherman, L.W., Mayo-Wilson, E., Woods, D. and Ariel, B. (2013), Restora- tive Justice Conferencing (RJC) Using Face-to-Face Meetings of Offenders and Victims: Effects on Offender Recidivism and Victim Satisfaction. A systematic review, Oslo: The Campbell Collaboration.
- Umbreit, M.S., Coates, R.B. and Vos, B. (2008), “Victim-Offender Mediation: An evolving evidence-based practice”, in Sullivan, D. and Taft, L. (eds.), *Handbook of Restorative Justice*, Abingdon, Oxon: Routledge, pp. 52–62. URL:
<http://jviews.ujsas.ac.ir/article-۱۲۸۸-۱-fa.html>
- Van Camp, T., & Wemmers, J.-A. (2016). Victims’ reflections on the protective and proactive approaches to the offer of restorative justice: The importance of information. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 58(3), 415–442.
<https://doi.org/10.3138/cjccj.2015.E03>
- Wright, M. (2015), ‘Making it Happen or Letting it Happen’, *Restorative Justice: An International Journal*, 3(1), pp. 119–128.
<https://doi.org/10.1080/20504721.2015.1049880>